

1970. nov. 13.

Születésnap i látogatás a 75 éves Bernáth Aurél műtermében

Mesterét köszönti ma, Bernáth Aurél hetvenötödik születésnapján a magyar festészet. Olyan művészt, aki csaknem ötven esztendeje, „*Graphik Aurél Bernáth*” címmel kiadott, s hat nyomatot tartalmazó albumának közrebocsátása óta meghatározó erővel alakítja műveivel, tárlataival, töprengéseivel, írásaival és szavaival festészetünk arcát; s olyan nevelőt, aki 1945-ben megkezdett tanári munkálkodása során jeles művésszé érett tanítványok sorát bocsátotta ki a keze alól a Képzőművészeti Főiskolán.

É csaknem ötvenesztendő művészi pályája mérlegének megvonása, Bernáth Aurél festői, művészetelméleti és szépírói munkásságának számbavétele és érdeme szerinti méltatása azonban nem lehet egyetlen — a mostani születésnap i műhelybeszélgetést rögzítő — írás feladata.

Nem választ könnyű munkát magának az, aki összefoglalásra vállalkozik. Bernáth Aurél életműve még ma sem lezárt, statikus egység, hanem tevékeny, növekvő organizmus, amelynek életét a minap is olyan munka formálta tovább, mint a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának székházát ékesítő nagyszabású, a Kossuth-díj első fokozatának elismerő gesztusával koszorúzott falkép.

Az új könyv

Igaz, műtermében most tisztára mosott ecsetek sorakoznak, zárva van a festékes szekrényke, s üres az állvány. Az asztalon azonban nyitott füzetet lát a belépő — a festő ismét átadta a szót az írónak: *Bernáth Aurél önéletrajzának újabb kötetén javítgat.*

— A kéziratot átadtam a Szépirodalmi Kiadónak, s most már csak egy rövidebb kiegészítésen dolgozom — mondja Bernáth Aurél. — A

— Csudákat! Fialat festő korom óta izgat a freskófestés, csak soha sem jutottam hozzá, nem kaptam rá alkalmat. Hiszen már a húszas évek elején, Berlinben is megpróbálkoztam vele: megismerkedtem ott egy iskolafelügyelővel, s megkértem, szerezzen nekem valahol valamelyik iskolában egy falat és én ingyen megfestem a freskót. De hát, sajnos, semmi sem lett belőle. A falat ugyan megkaptam volna, de olyan rossz körülmények között éltem, hogy ilyen nagy dologra mégse mertem tem vállalkozni. A vágy tehát mindig ott élt bennem, mert úgy gondoltam, hogy képeim adaptálhatók a falra, nem olyan értelemben természetesen, mintha átmásolhatók lennének, de nyelvük alkalmazható a falkép más léptékű világában is.

Régi tanítványok és az újak

Bernáth Aurél életművének elválaszthatatlan része a Képzőművészeti Főiskola tanári katedráján végzett nevelőmunka, s mindig középpontját jelentette a tudatos alkotó számára nélkülözhetetlen elméleti tevékenység. Érthető hát, hogy beszélgetésünk legnagyobb részét ezek a „hangos töprengések”, az út, a művészi munka lehetőségeit kutató gondolatok jelentették.

— A festészeti nevelés kérdése egész Európában egy kritikus ponton áll vagy bukik — mondja Bernáth Aurél. — Az én nézetem mindig az volt, hogy ha valaki festő akar lenni, annak el kell sajátítania a tradicionális ábrázolási módot, annak ellenére, hogy végeredményben egy fiatal festőnek önmagának kell megkeresni a maga helyét és igazát ebben a mostani, bonyolult szituációban. Végigjártam Európa főiskoláit, s úgy látam, ez az elv mindenütt egyformán érvényes; a fiatalok-

menetnek. A lényeges határ ott húzódik, ahol a nonfiguratív, tehát nem ábrázoló művészetéről van szó, tehát ahol az ábra nincsen elbujtatva valamely elvont formanyelvben. Művészetelméleti rangon ugyanis itt beszélhetünk az ábrázolás megszűnéséről, tehát nevezhetjük a művészetet nonfiguratívnak, mivel ez a megjelölés talán a leghelyesebb az ilyen természetű absztrakcióra.

A beszélgetés, amelyre a látogató Bernáth Aurél műhelyében alkalmat kapott, e gondolatokkal ért véget. A problémák azonban, amelyek Bernáth Aurél szavai nyomán kirajzolódtak, részben még megoldásukra várnak. Nem kis mértékben éppen az ő munkássága, művei, gondolatai révén. Az út azonban, amelyre Bernáth Aurél lépett — s amelynek szellemi töltéséből tanítványainak is jut —, a kérdések világos megfogalmazása után, a rájuk adott pontos válaszok ígérését is magában hordja.

Horváth György

NAPLÓ

Országunk — életünk címmel nyílik meg kiállítás m. ép. délben az NDK Kulturális és Tájékoztató Központjában a Erfurti Anger Múzeum jelenkori képzőművészeti anyagából. Ehhez kapcsolódva november 16-án délután hat órakor a központban előadást tart Erfurt történetéről Herbert Schönemann, a város múzeumainak művészeti vezetője.

Magyar könyveket és hanglemezeket bemutató kiállítás nyílt meg csütörtökön Kopenhágában. A tárlat anyagából a szakemberek körében elsősorban a kiállított Bartók-lemezek keltettek érdeklődést.

kiadó szerint egy éven belül jelenhet meg a kötet; de hát én erről már nem sokat tudok mondani: ez az ő dolguk, meg a nyomdáié.

— Mondana valamit új művének tartalmáról?

— Ez a könyv önéletrajzi írásom befejező kötete. Kompozíciójában és tartalmában egyaránt eltér az előzőektől. Az évek során ugyanis több apró írásom gyűlt össze, s ezeket foglalom most egybe: ez adja meg a kötet kompozícióját. Sok minderről írok benne — ahogyan már a könyv címe is elárulja nagyjából: *Gólyáról — Helgáról — Halálról* fog szólni.

— Az igazat megvallva, eleinte problematikusnak éreztem, hogy ennyiféle tendenciájú és tartalmú írás egy kötetbe kerülhet-e és sok barátommal beszélgettem róla. Déry Tibor azonban megnyugtatót — s véleményét a magamévá téve elhatároztam: megpróbálkozom ezzel a kapcsolással.

— Szó esik majd a könyvben művészetelméleti kérdésekről is?

— Nem. *Ezeket a problémákat már lezártam* a harminadik és a negyedik kötetben publikált írásaimban, így a téma kikerült kötelességeim közül. Ebben a könyvben madarakkal, emberekkel és emberi dolgokkal foglalkozó novelláimat gyűjtöttem egybe.

— Őszintén szólva, sajnálom, hogy önéletrajzomat nem tudtam úgy folytatni, ahogyan szerettem volna. Am a harmincas évek bonyolult problémái az én lírikus világú prózám keretei közé nehezen lettek volna beilleszthetők. Magam is hiányolom ezt és sajnálom, hogy nem tudtam tető alá hozni; de hát ez már valószínűleg így marad... — fejezi be a mondatot elgondolkozva Bernáth Aurél.

Egy régi freskóterv

Sokan azt hiszik róla, hogy csak életművének utóbbi periódusaiban kezdett érdeklődni a falképfestészet iránt. Őszintén megvallva, magam is így vélekedtem, ám alig kezdtem e „változás” okai iránt érdeklődni, Bernáth mester tiltakozni kezdett:

„Ekszer 70” címmel a Magyar Képzőművészek Szövetsége ötvös szakosztálya kiállítást rendez a Csók István Galériában. A kiállítás november 27-én nyílik meg.

— Az én véleményem mindig az volt, hogy az iskolának ezzel a hagyományos oktatási rendszerrel kell élnie, mert az igazi tudás csak ezen alapulhat, s ennek megszerzéséhez még az a négy vagy hét esztendő sem teljesen elegendő, amelyet a mi főiskolánk jelenleg nyújthat. Szerintem ugyanis, ha a főiskola elvégzése után még absztrakt festő lesz is a növendékem, a készségek variabilitása még akkor is pozitív erőként fog hatni. A múltat, a művészet egészét átérzeni, kvalitását örökös mentőként magunk fölött érezni — még ha absztrakt művészek vagyunk is — csak a tradicionális művészet teljes átérzésének, s megértésének birtokában lehetséges.

— Sok tanítványom volt ez alatt a huszonöt esztendő alatt, de amennyire én tudom — amennyire ellenőrizni tudom az iskola befejezése utáni munkásságukat — úgy látom, valamennyien nagyon felelősségteljesen próbáltak rátérni a maguk sajátos útjára; és mintha azt látnám, hogy egyikük sem akarja letagadni, milyen iskolán ment keresztül, még kevésbé pedig azt állítani, hogy ez az iskola adott volna neki.

— Egy bizonyos. Az európai művészet problémái ma olyan hatalmasak, hogy képtelenség tétovázva tanítani, s a tanár semmiképpen sem tehet engedményt olyan ábrándoknak, amelyekről esetleg jól tudja, hogy nem lesznek hosszú életűek, legföljebb próbálkozások.

— Ahhoz, hogy ma önálló festő legyen valaki, keserves kenyeret kell végigennie. Régebben ugyanis az iskola utáni önállósodásnak nem voltak buktatói. A stílus kérdéseiben azonban ma olyan nagy szabadság érvényesül, hogy a fiatal művész csak rendkívüli nehézségek leküzdése árán találhatja meg a maga útját.

— Az ábrázoló és az absztrakt művészet határa az utóbbi ötven-hatvan esztendőben csak nagyon nagy nehézségek árán húzható meg, hiszen tengeri lehetősége van az át-

Bemutatták a Fővárosi Operettszínházba készült gobelineket

A Magyar Nemzeti Galéria dísztermében bemutatták Redő Ferenc és Vörös Rozália két nagyméretű gobelinjét. Mindkettő a Fővárosi Operettszínház megbízásából készült és ha a hónapok óta tartó renoválás befejeződik, a színház társalgóját fogja díszíteni. A rendeltetési hely nemcsak a gobelinek méreteit, de témáját is meghatározta: Redő Ferenc is és Vörös Rozália is a színházhoz közelálló témát választott.

Redő Ferenc kifejezési módját elsősorban az epikus hang, a szigorú szerkesztés, és a festőség jellemzi. Egy gondolati-történeli áttekintéssel a könnyűműfaj fejlődését ábrázolja. Az első kultikus táncoktól, a sámánmaszktól indul a lépegető figurák sora, a dionizoszi multságokon, görög tragédiákon át a politikai tréfiáig és végül a sort a bécsi nagyoperett alakjai zárják. Ezt a történeli fejlődést a figurák elhelyezésével jelzi: az alakok egymás után és egymás fölött helyezkednek el, s helyük ezáltal időbeli egymásutániságot is jelent. A háttér színes, az alakok fekete-fehér lánca segíti meglátni és végigkövetni a fejlődési vonalat. Színei harsányak, erőteljesek, a vörös és fekete ünnepélyessé, komollyá teszi.

Vörös Rozália gobelinje a történeli sort a mával, a XX. századdal folytatja. Nemcsak témájából, hanem alkotójának felfogásából is ered a könnyebb, lazább szerkesztés, asszociatívabb hatás. A háttér nyers színű racka gyapjából szőtt, s ez a szürke háttér élénkebbé, színesebbé teszi a figurákat. A rusztikus szövésű racka és a figurák színes selyemmel szőtt feltjai mozgalmassá formai ellentétet alkotnak.